

Traumer på dagsorden i barnevernet

Offentlig barnevern har mye å lære av Hiimsmoen i møte med voldelige ungdommer. Men traumekompetansen er gryende - den er i alle fall såpass at en ikke lenger blir sett rart på om man bringer traumatisering på banen som mulig årsak til atferd, forteller Thor Gunnar Elle. Han mener vi må stimulere undringa.

- Min erfaring er at det ikke forekommer mye vold i norsk barnevern, men institusjonene våre er generelt dårlige til å møte atferd de ansatte ikke forstår. Fortvila, voldsomme, skrikende og bannende barn og unge – en har en tendens til å møte dem på en måte som bare gjør at det eskalerer, sier Thor Gunnar Elle, fagrådgiver ved Buf-etat, Kristiansand.

VOLD - SVARET PÅ KRENKELSER

Nesten alle ungdommene på Hiimsmoen er plassert etter § 4-24 i Lov om barnevernstjenester: Plassering og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke. Blant denne gruppa er det generelt en del vold, men Elle mener

volden ikke er økende. Sjøl jobba han i barnevernet fra 1985 til 1999, og det var ikke noe mindre vold da.

Men på Hiimsmoen er det, og har hele tida vært, spesielt lite vold. Han påpeker, som alle andre som har hatt ordet i dette heftet, at vold og utagerende atferd kan være en reaksjon på tidligere krenkelsjer.

- Det er ofte ikke her og nå-situasjonen det handler om, det er tidligere opplevelser. Da må de voksne møte barnet på det. Dette har de forstått på Hiimsmoen.

Elle bekrefter at det ikke er helt uvanlig med holding eller "gølvning" i

Thor Gunnar Elle. Foto: privat

barnevernsinstitusjoner.

- Det blir i noen grad ansett som nødvendig, og gjøres nok litt for ofte, men det er ikke lov å gjøre det som rutine, understreker han.

- De voksne blir for fort triggja - har lite kontroll på egne reaksjoner. Uregulerte barn som blir møtt av uregulerte voksne

er en dårlig kombinasjon. En kan risikere at barnet blir retraumatisert.

EN LIVSSTIL

Fagrådgiveren har hatt med Hiimsmoen å gjøre i omtrent 15 år, kjenner institusjonen godt, og forteller at Buf-etat aldri har mottatt noen tvangsprotokoll verken på holding, "gølvning" eller isolasjon, derifra.

- Det er atmosfæren der. De jobber med kulturen. De forstår atferd. De undrer seg - tenker seg om noen sekunder. Og en del av dem er så erfarne at de ikke engang trenger å tenke. Det er lite i miljøet der som trigger vold. Det er som det alltid lukter hjemmebakt brød - sjøl om ingen har bakt, smiler han.

- Det er interiøret, møblene – det hjemlige. Det at de er så rolige. Og ikke minst det at de er så stolte av dette sjøl! Hele drifta der handler om å ta vare på stedet – ta vare på Hiimsmoen. Og ungdommene er med på det, med på å holde bygninger og interiør vedlike – ordne og fikse.

Også er det den spesielt lange medleverturnusen – også Elle trekker fram den som hovednøkkelen for Hiimsmoens suksess.

- Den er kjempeviktig! Jeg er fagforeningsleder i FO og burde egentlig ha boikotta Hiimsmoen som ikke har tariffavtale og hvor de ansatte jobber på denne måten – altså seks uker på og to uker av. Men jeg ser at det må være rom for dette i Behandlings-Norge. Det er en livsstil, og det må være mulig. Men folk må få betaling i forhold til innsatsen.

KAN VELGE

Elle mener mange barnevernsbarn ville hatt godt av å være på Hiimsmoen, men ikke alle Buf-etat skulle ønske at kunne komme dit, blir tatt i mot. Det kan være en av faktorene som bidrar til at voldsnivået der er så veldig lavt, påpeker han.

Hiimsmoen kan sette sammen ungdomsgruppa sjøl, altså si nei til noen som er i målgruppa. Det betyr at de kan si nei til ungdommer med utagerende voldsproblematikk. Det kan ikke de offentlige barnevernsinstitusjonene.

- De må ta alle, også høyrisiko barn. Sånn sett får Hiimsmoen en fordel i statistikken. Vi har hatt noen vi hadde håpet Hiimsmoen ville ta, men som de sa nei til. Vi plasserer ikke barn som i utgangspunktet er voldelige der, men det er et paradoks at de som kanskje er aller best på å håndtere voldelige ungdommer ikke vil ha dem.

GRYENDE BEVISSTHET

Elle jobber blant annet som "Handlekraftagent" ved Buf-etat i Kristiansand. Det vil si at han gir opplæring i traumebehandling for blant andre barnvernsansatte, og bevisstheten rundt dette med traumatisering er gryende omkring på institusjonene, kan han fortelle.

- Dette med relasjoner ble feid litt vekk da Parent Management Training Orgegon (PMTO) og Multisystemisk terapi (MST) kom for fullt, men nå har nyere hjerneforskning slått dette litt tilbake igjen. Mange har innsett at unger som viser "atferdsforstyrrelser" svært ofte har problemer som ikke kan løses med atferdsterapi, belønning og strenge

grenser. Folk jeg har snakka med som har jobba med dette, sier det minner om hundeoppdragelse, reglene blir viktigst, og målet tar oppmerksomheten bort fra de viktige endringsprosessene. Traumekompetansen er også gryende, synes han å se.

- Den er i alle fall såpass at en ikke lenger blir sett rart på om man bringer traumatisering på banen som mulig årsak til atferd.

VIL BLI MYNDIGGJORT

- Etter en utagerende situasjon tror jeg det er lurt å stille barnet eller ungdommen spørsmål om hva han eller hun mener det var som skjedde. Ofte vil vi se at den fortellinga om situasjonen er en helt annen enn den voksnes. Vi må stimulere undringa.

Han synes det hadde vært spennende å få oppretta en atferdsinstitusjon med traumebehandling i sentrum. Det finnes ikke i dag, men det skjer ting på Hokksund, som han følger med interesse. Elle synes i det hele tatt at alle som har med barnevernsbarn å gjøre må snakke

mer med barna og ungdommene. Det kan både barnevernet generelt og Hiimsmoen bli bedre på.

- Jeg har merka meg at ungdommene også der blir utålmodige på ansvarsgruppemøtene, eller løper ut i raseri. Det kan lett bli for firkanta, litt for lite rom for ungdommenes stemme. De gamle vil nok opprettholde kulturen – vil ikke ha så mye endring. Men barn og unge vil bli myndiggjort – de deltar i samfunnet i mye større grad nå enn for 30 år sia. Det må institusjonene ta opp i seg.

DE VANSKELIGSTE JOBBENE

Thor Gunnar Elle etterlyser også mer veiledning – og da spesielt i det offentlige.

- Skal du få voksne som står med uregulerte ungdommer til å hjelpe dem å regulere følelser, må de ha veiledning. Det får de i for liten grad i det offentlige. Disse jobbene er de aller vanskeligste, likevel blir veiledning nedprioritert. På Hiimsmoen derimot får de ansatte god veiledning.

Elle forteller om en veiledningssesjon

han overvar med Iris Johansson (se egen artikkel om henne s. 22).

- En av de ansatte hadde problemer med en beboer, og søkelyset ble umiddelbart satt på henne, den ansatte: "Hva er det med deg som får dette problemet? – hva trigger dette hos deg?" De ansatte må gå i seg sjøl. Dette er det alt for lite av i våre institusjoner. Det er ingen kultur på det. Vi vil ikke bli kikka i korta – det blir for privat.

